
Manamala by Achyuta Krishnananda Tirtha

అచ్యుతకృష్ణానందతీర్థకృతా మానమాలా

Document Information

Text title : Manamala by Achyutakrishnanandatirtha

File name : mAnamAlAAnandatIrtha.itx

Category : major_works, vedAnta, yoga

Location : doc_z_misc_major_works

Transliterated by : Harihara advaitapurna at gmail.com

Proofread by : Harihara advaitapurna at gmail.com

Latest update : September 14, 2023

Send corrections to : sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

March 24, 2024

sanskritdocuments.org

అచ్యుతకృష్ణానందతీర్థకృతా మానమాలా

ఓతప్రోతమిదం సర్వం యస్మిన్ సచ్చిత్సుఖాత్మకే ।
పర్యవస్యన్తి వేదాంతా యత్ర చాహం తదక్షరమ్ ॥ ౧॥

శక్కురం శక్కురాచార్యం కేశవం బాదరాయణమ్ ।
సూత్రభాష్యకృతౌ వందే భగవంతౌ పునః పునః ॥ ౨॥

శ్రీమత్స్వయంప్రకాశేంద్రాన్ ప్రణిపత్య జగద్గురూన్ ।
బాలానాం సుఖబోధాయ మానమాలా విరచ్యతే ॥ ౩॥

ప్రమాతా చ ప్రమేయం చ ప్రమా చైవ ప్రమాణకమ్ ।
పదార్థాస్త్విహ సర్వజ్ఞైశ్చత్వార ఇతి కీర్తితాః ॥ ౪॥

ప్రమాతాహం ప్రమేయం చ పఞ్చ శబ్దాదికం కిల ।
శబ్దస్వరూపరసగంధాః శబ్దాదయః స్మృతాః ॥ ౫॥

తత్త్వద్విషయకజ్ఞానం ద్వివిధం పరికీర్తితమ్ ।
సంస్కారమాత్రజన్యం యజ్ఞానం స్మరణముచ్యతే ॥ ౬॥

అనుభూతిస్తు తద్భిన్నజ్ఞానం సా చ ద్విధా స్థితా ।
యథార్థా చాయథార్థేతి తత్రాద్యా తు ప్రమా కిల ॥ ౭॥

అబాధితార్థకజ్ఞానం యథార్థానుభవో మతః ।
ప్రమాయాః కరణం యత్తత్ప్రమాణమితి గీయతే ॥ ౮॥

ప్రత్యక్షమనుమానం చోపమానం శబ్ద ఇత్యపి ।
చత్వార్యేవ ప్రమాణానీత్యాహుః కేచన తార్కికాః ॥ ౯॥

అర్థాపత్తిం తథా మానం వదన్త్యనుపలబ్ధికమ్ ।
ప్రత్యేకం లక్షణాన్యాహుః సజ్గ్రహేణేహ కథ్యతే ॥ ౧౦॥

సాక్షాత్కరోమ్యహం శబ్దం శ్రోత్రేణేతి విభావ్యతే ।
ప్రత్యక్షప్రమితిః సా తు శ్రోత్రం తత్కరణం మతమ్ ॥ ౧౧॥

తథైవానుమినోపీతి జ్ఞానం యదనుభూయతే ।
 వహ్స్యోదికం సానుమితిస్తస్యాః కరణముచ్యతే ॥ ౧౨ ॥
 వ్యాప్యవానయమిత్యేవం పరామర్శో హి జాయతే ।
 గృహీతవ్యాప్తికస్యాతోఽనుమితిః కిల జాయతే ॥ ౧౩ ॥
 తస్మాల్లిజ్గపరామర్శో హ్యనుమానమితి స్థితమ్ ।
 అవినాభావసమ్బంధో వ్యాప్తిరిత్యవధార్యతే ॥ ౧౪ ॥
 ధూమే వహ్స్యవినాభావసమ్బంధో హ్యవధార్యతే ।
 వ్యభిచారాభావదృష్టేః సహచారస్య దర్శనాత్ ॥ ౧౫ ॥
 అన్వయవ్యతిరేకాభ్యాం సహచారో ద్విధా మతః ।
 యత్ర ధూమస్తత్ర వహ్నిరస్తి యద్వన్మహానసే ॥ ౧౬ ॥
 వహ్నిర్న విద్యతే యత్ర ధూమస్తత్ర న విద్యతే ।
 యథా హ్రదే పర్వతాదౌ న తథా ధూమదర్శనాత్ ॥ ౧౭ ॥
 వ్యతిరేకముఖేనాపి సాధ్యతే హి శిఖీ బుధైః ।
 అన్వయవ్యతిరేకాఖ్యమనుమానముదాహృతమ్ ॥ ౧౮ ॥
 పర్వతో వహ్నిమాన్ ధూమాద్యథా దృష్టో మహానసః ।
 తథాయం పర్వతస్తస్మాద్వహ్నిమానేవ గమ్యతే ॥ ౧౯ ॥
 అన్వయవ్యాప్తిమల్లిజ్గం వ్యతిరేకి చ కేవలమ్ ।
 యథాదృష్టం తథా తేన లిజ్గేనానుమితిర్భవేత్ ॥ ౨౦ ॥
 హేతోస్తు లక్షణం వ్యాప్తిర్వస్తద్వానవభాసతే ।
 హేతుః సన్ వ్యాప్తిరహితో హేత్వాభాస ఉదాహృతః ॥ ౨౧ ॥
 అనుమానమిదం ప్రోక్తముపమానమథోచ్యతే ।
 సాదృశ్యదర్శనాజ్ఞాతం జ్ఞానం సోపమితిర్భవేత్ ॥ ౨౨ ॥
 ఉపమానం తు సాదృశ్యజ్ఞానం తత్కరణం మతమ్ ।
 గోసాదృశ్యధియా యద్వద్గవయాదివినిశ్చయః ॥ ౨౩ ॥
 ఆకాణ్డయోగ్యతాసత్తిమత్పదానాం కదమ్పకమ్ ।
 వాక్యం శబ్దప్రమాణం స్యాచ్ఛక్తం పదమితీర్శ్యతే ॥ ౨౪ ॥
 శక్తిః సజ్కేత ఇత్యేకే పదార్థాస్తరమిత్యపి ।

గృహీతశక్తేస్తాతప్రవ్యగ్రహోద్వాక్యార్థధీర్భవేత్ || ౨౫||
 సంసర్గో వా విశిష్టో వా వాక్యార్థః సముదాహృతః |
 గామానయేత్యాది వాక్యం సమ్మన్దార్థస్య బోధకమ్ || ౨౬||
 నీలముత్పలమిత్యాది విశిష్టార్థస్య బోధకమ్ |
 ఇత్యాది లౌకికం వాక్యమాప్తోక్తం మానమిష్యతే || ౨౭||
 జ్యోతిష్టోమేన యాగేన స్వర్గకామో యజేత హి |
 ఇత్యాది వైదికం వాక్యం విదుషాం స్వార్థబోధకమ్ || ౨౮||
 యాగస్తు కరణం తత్ర ఫలం స్వర్గః ప్రతీయతే |
 సాధ్యసాధనసమ్మన్తో వాక్యార్థస్తు ప్రతీయతే || ౨౯||
 ప్రవర్తకత్వం వాక్యస్య ప్రాహుర్మీమాంసకాః కిల |
 బోధకత్వం ప్రమాణత్వాత్కేవలం వాదినః పరే || ౩౦||
 ఈష్టసాధనతాజ్ఞానాత్కృతిసాధ్యతయా పుమాన్ |
 ప్రవర్తతే స్వయం తస్మాద్వాక్యం నైవ ప్రవర్తకమ్ || ౩౧||
 సప్తదీపవతీ పృథీష్ట పుత్రస్తే జాత ఇత్యపి |
 వాక్యాద్వాక్యార్థబోధస్తు జాయతే హి వినా కృతిమ్ || ౩౨||
 ప్రవర్తకత్వం వాక్యస్య నేతి తస్మాద్వినిశ్చితమ్ |
 శక్త్యా లక్షణయా వాపి వాక్యం స్వార్థం ప్రబోధయేత్ || ౩౩||
 అన్వయానుపపత్తౌ తు ముఖ్యార్థస్య పరిగ్రహే |
 ముఖ్యార్థసమ్బంధినిస్థరే ప్రతీతిర్లక్షణా మతా || ౩౪||
 తాత్పర్యానుపపత్తిర్వా లక్షణాబీజముచ్యతే |
 విషం భుక్ష్యేత్యాది వాక్యం తన్నివృత్తిం హి బోధయేత్ || ౩౫||
 లక్షణా చ త్రిధా ప్రోక్తా జహత్యజహతీ తథా |
 వాచ్యైకభాగత్యాగేన భాగాస్తరపరిగ్రహః || ౩౬||
 పరీక్షకాః ప్రాహురితం భాగత్యాగాఖ్యలక్షణామ్ |
 గణ్ఠాయాం ఘోష ఇత్యత్ర యా జహల్లక్షణా తు సా || ౩౭||
 శ్వేతో ధావతి యాన్వేతే చత్రిణస్తథా |
 అజహల్లక్షణా తత్ర వాచ్యార్థస్యాపి సజ్ఞహాత్ || ౩౮||

విరుద్ధాంశపరిత్యాగాదవిరుద్ధాంశసంకల్పహాత్ |
 సోఽహమిత్యాదివాక్యేషు సౌ భాగత్యాగలక్షణా || ౩౯ ||
 వ్యజ్ఞానా లక్షణేత్యాహుర్లక్షణా గౌణ్యవి క్వచిత్ |
 అగ్నిర్వాణవకోఽధీతే సింహోఽయం క్షత్రియస్త్రితి || ౪౦ ||
 గచ్ఛ కాన్త గమిష్యామి యత్ర జన్మ భవిష్యతి |
 లోకే తవాహమిత్యత్ర నివృత్తిర్వ్యజ్ఞతే గతః || ౪౧ ||
 దృష్టం శ్రుతం వా పీనత్వం న సమ్భవతి భోజనాత్ |
 ఋతే రాత్రౌ విశేషణ భోజనం పరికల్ప్యతే || ౪౨ ||
 రాత్రిభోజనవిజ్ఞానమర్థాపత్తిఫలం భవేత్ |
 అన్యథానుపపత్తేస్తు జ్ఞానం తత్కరణం మతమ్ || ౪౩ ||
 ఉపలబ్ధేరభావోఽపి ప్రమాణాన్తరమిష్యతే |
 అభావగ్రహణాయేతి సాధయస్తీహ కేచన || ౪౪ ||
 ఏవం సర్వప్రమాణానాం విషయాస్తు పృథక్పృథక్ |
 వ్యవహారబలాత్కల్పాస్తస్మాత్తే వ్యావహారికాః || ౪౫ ||

|| ఇతి శ్రీమత్స్వయంమృకాశసరస్వతీచరణారవిన్ద-
 సంలగ్నరజోభూతాచ్యుతకృష్ణానందతీర్థకృతా మానమాలా సమాప్తా ||

Manamala is a text on the topic of epistemology /pramANa composed by Achyuta
 Krishnananda Tirtha. The ప్రమాణ (Proof) or means of knowledge are six in number:
 ప్రత్యక్ష (Perception), అనుమాన (Inference), శబ్ద (Verbal Testimony), ఉపమాన
 (Comparison or Analogy), అర్థప్రతి (Presumption or Postulation), and అనుపలబ్ధి (Non-
 Perception).

Encoded and proofread by Harihara advaitapurna at gmail.com

Manamala by Achyuta Krishnananda Tirtha

pdf was typeset on March 24, 2024

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

